

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието, младежта и науката

ЗАПОВЕД

№ РД 09 - 96/21.01.2012 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата за оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на четвърта степен на професионална квалификация за професия **код 621060 Фермер**, специалност **код 6210603 Управление на растениевъдни и животновъдни ферми** от професионално направление **код 621 Растениевъдство и животновъдство**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Милена Дамянова – заместник-министър.

СЕРГЕЙ ИГНАТОВ

*Министър на образованието,
младежта и науката*

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО, МЛАДЕЖТА И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ЧЕТВЪРТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	621	РАСТЕНИЕВЪДСТВО И ЖИВОТНОВЪДСТВО
Професия	621060	ФЕРМЕР
Специалност	6210603	УПРАВЛЕНИЕ НА РАСТЕНИЕВЪДНИ И ЖИВОТНОВЪДНИ ФЕРМИ

Утвърдена със заповед № РД 09-96/21.01.2012 г.

София, 2012 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика за придобиване на **четвърта** степен на професионална квалификация по професията **621060 Фермер**, специалност **6210603 Управление на растениевъдни и животновъдни ферми** от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на **четвърта** степен на професионална квалификация по изучаваната специалност.

Националната изпитната програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Държавните изпити по теория и по практика на професията се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата за оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

1. За държавния изпит по теория на професията/специалността:

- а. Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание.
- б. Критерии за оценяване.

2. За държавния изпит по практика на професията/специалността:

- а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
- б. Критерии за оценяване.

3. Система за оценяване.

4. Препоръчителна литература.

5. Приложения:

- а. Примерен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
- б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план–тезис на учебното съдържание

Изпитна тема № 1: Организация на растениевъдна ферма за производство на зимни зърнено-житни култури.

План-тезис: Особенности в организацията при отглеждане на зимни зърнено-житни култури. Трудови и материални активи. Счетоводство на растениевъдна ферма за производство на зимни зърнено-житни култури.

Приложна задача: Графично представяне на организационната структура и обосновка на избора.

Критерии за оценяване на тема № 1	Максимален брой точки
1. Определя основните зимни зърнено-житни култури и обяснява агротехническите мероприятия при производство им.	10
2. Характеризира трудовите и материалните активи.	20
3. Анализира счетоводството на фермата.	20
4. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 2: Организация на растениевъдна ферма за производство на пролетни зърнено-житни култури.

План-тезис: Особенности в организацията на растениевъдна ферма за производство на пролетни зърнено-житни култури. Характеристика и състав на капитала. Баланс на фермата.

Приложна задача: Растениевъдна ферма разполага с дълготраен материален актив на стойност 20 000 лв. при срок на амортизация 5 години. Да се изчисли амортизацията на дълготрайния материален актив, като се приложи линеен метод.

Критерии за оценяване на тема № 2	Максимален брой точки
1. Определя основните пролетни зърнено-житни култури и обяснява агротехническите мероприятия при производство им.	10
2. Анализира капитала на фермата.	20
3. Обяснява специализацията и баланса на растениевъдната ферма за производство на пролетни зърнено-житни култури.	20
4. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 3: Организация на растениевъдна ферма за производство на зърнено-бобови култури.

План-тезис: Особенности в организацията на растениевъдна ферма за производство на зърнено-бобови култури. Ресурси на фермата. Осчетоводяване на стопанските операции.

Приложна задача: Проследете насоките на екологичната политика на региона, в който живеете.

Критерии за оценяване на тема № 3	Максимален брой точки
1. Определя зърнено-бобовите култури и обяснява агротехническите мероприятия при производство им.	10
2. Характеризира ресурсите на фермата.	20
3. Обяснява формирането на направленията в растениевъдната ферма и осчетоводяването на стопанските операции.	20
4. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 4: Управление на растениевъдна ферма за отглеждане на кореноплодни култури.

План-тезис: Особенности на управлението на растениевъдна ферма за производство на кореноплодни култури. Нормиране на труда във фермата. Кореспонденция на счетоводните сметки.

Приложна задача: Разпределяне на посочени примерни дейности, извършващи се в едно земеделско предприятие "X" по управленски функции.

Критерии за оценяване на тема № 4	Максимален брой точки
1. Определя основните кореноплодни култури и обяснява агротехническите мероприятия при производство им.	10
2. Анализира особеностите на управление във фермата.	20
3. Обяснява нормирането на труда във фермата.	10
4. Характеризира кореспонденцията на счетоводните сметки във фермата.	10
5. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 5: Организация на растениевъдна ферма за производство на маслодайни култури.

План-тезис: Особенности в организацията на растениевъдна ферма за производство на маслодайни култури. Управленско решение. Активни счетоводните сметки във фермата.

Приложна задача: Да се сравнят предимствата и недостатъците на два стила на управление (по избор).

Критерии за оценяване на тема № 5	Максимален брой точки
1. Определя основните маслодайни култури и обяснява агротехническите мероприятия при производство им.	10
2. Анализира етапите на формиране на управленско решение.	20
3. Характеризира структурата на активните счетоводни сметки във фермата.	20
4. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 6: Организация и контрол в растениевъдна ферма за производство на вкусови култури.

План-тезис: Особенности в организацията на растениевъдна ферма за производство на вкусови култури. Контрол в растениевъдната ферма. Пасивни счетоводните сметки в растениевъдната ферма.

Приложна задача: Определяне вида на предварително формулирани цели на земеделско предприятие "X"

Критерии за оценяване на тема № 6	Максимален брой точки
1. Определя вкусовите култури и обяснява агротехническите мероприятия при производство им.	10
2. Анализира видовете контрол във фермата.	20
3. Характеризира структурата на пасивните счетоводни сметки във фермата.	20
4. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 7: Маркетингово планиране във ферма за производство на зимни зърнено-житни култури.

План-тезис: Имущество на земеделското предприятие за производство на зимни зърнени култури. Зърнокомбайни и техника на безопасност при работа с тях. Организационна култура. Маркетингов план за продажба на продукцията от зимни зърнено-житни култури.

Приложна задача: Определяне на потребността от капитал за започване на малък фермерски бизнес - изготвяне на план на потребностите от капитал и източниците на финансиране.

Критерии за оценяване на тема № 7	Максимален брой точки
1. Описва имуществото в земеделското предприятие и обяснява начините на придобиването му.	10
2. Обяснява технологичния процес на зърнокомбайните и техниката за безопасност при работа.	10
3. Описва организационната култура в земеделското предприятие.	10
4. Характеризира маркетинговия план за продажба на продукцията.	20
5. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 8: Организация на документооборота в растениевъдна ферма за производство на пролетни зърнено-житни култури.

План-тезис: Същност на документите и документооборота в растениевъдна ферма за пролетни зърнено-житни култури. Сламопреси и техника на безопасност при работа с тях. Маркетингови концепции.

Приложна задача: Да се съставят два първични счетоводни документа: разходен касов ордер (РКО) и вносна бележка.

Критерии за оценяване на тема № 8	Максимален брой точки
1. Дефинира същността на документите и документооборота във фермата.	10
2. Обяснява предназначението и видовете сламопреси и техниката на безопасност при работа.	20
3. Формулира основните маркетингови концепции.	20
4. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 9: Вземане на управленско решение в растениевъдна ферма за отглеждане на клубеноплодни култури.

План-тезис: Етапи на управленско решение във ферма за отглеждане на клубеноплодни култури. Растителнозащитна техника и безопасни условия на труд. Предмет и източници на трудовото право.

Приложна задача: Изготвяне на график на работен процес при производство на картофи.

Критерии за оценяване на тема № 9	Максимален брой точки
1. Дефинира етапите на вземане на управленско решение и ги конкретизира за съответната ферма.	20
2. Описва и класифицира растителнозащитната техника и обяснява изискванията за безопасни условия при работа.	20
3. Посочва и обяснява предмета и източниците на трудовото право.	10
4. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 10: Управление на приходите и разходите в животновъдна ферма.

План-тезис: Видове продуктивност при селскостопанските животни и птици, фактори. Същност и класификация на приходите и разходите в животновъдна ферма. Продоволствена верига.

Приложна задача: Вземане на решение в определена икономическа ситуация на животновъдна ферма "X".

Критерии за оценяване на тема № 10	Максимален брой точки
1. Посочва видовете продуктивност при животните и птиците.	10
2. Обяснява факторите, влияещи върху продуктивността.	10
3. Дефинира и класифицира понятията приход и разход в животновъдна ферма.	20
4. Проследява същността и етапите на продоволствената верига.	10
5. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 11: Планиране на размножаването на селскостопанските животни в животновъдна ферма.

План-тезис: Полова и стопанска зрелост, полов цикъл, бременност. Планирането - основна функция на управлението на животновъдна ферма. Аграрна политика на България в животновъдството.

Приложна задача: Схематизиране на етапите в развитието на общата аграрна политика на Европейския съюз.

Критерии за оценяване на тема № 11	Максимален брой точки
1. Обяснява половата и стопанската зрелост.	10
2. Характеризира половия цикъл и бременност.	10
3. Дефинира същността и обяснява значението на планирането в животновъдна ферма.	20
4. Проследява аграрната политика на България в животновъдството.	10
5. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 12: Нормиране и заплащане на труда в животновъдна ферма. Болести по животни и птици.

План-тезис: Незаразни, заразни и паразитни болести по селскостопанските животни и птици. Същност, системи и форми на трудово възнаграждение в животновъдна ферма. Същност и класификация на малки и средни предприятия.

Приложна задача: Определете вида на предприятието по предварително зададени данни.

Критерии за оценяване на тема № 12	Максимален брой точки
1. Характеризира признаците на различните видове болести по животните и птиците.	10
2. Дефинира същността на трудовото възнаграждение в животновъдната ферма.	10
3. Описва системите и формите на заплащане в животновъдната ферма.	20
4. Изяснява същността и класифицира малките и средните предприятия.	10
5. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 13: Организация на земеделското производство.

План-тезис: Същност и структура на земеделското производство. Машини за обработка на почвата. Техника на безопасност при работа с почвообработващи машини. Лидерски стилове.

Приложна задача: Формулирайте характеристиката на дейността на един от отделите: маркетингов, производствен, човешки ресурси, финансово-счетоводен на растениевъдна ферма.

Критерии за оценяване на тема № 13	Максимален брой точки
1. Дефинира същността и посочва структурата на земеделското производство.	20
2. Описва и класифицира машините за обработка на почвата и обяснява техниката на безопасност при работа с тях.	20
4. Посочва и характеризира лидерските стилове на управление.	10
5. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 14: Ценообразуване на фуражи.

План-тезис: Видове фуражи. Машини и съоръжения за обработка и раздаване на фуражи. Особенности на организацията при обработка и раздаване на фуражи в животновъдна или птицевъдна ферма. Формиране на себестойността и цените на фуражите.

Приложна задача: Изчисляване цената на единица селскостопански продукт при зададени данни.

Критерии за оценяване на тема № 14	Максимален брой точки
1. Описва и характеризира видовете фуражи.	10
2. Прави преценка на хранителната стойност на фуражите.	10
3. Класифицира и описва машините и съоръженията за обработка и раздаване на фуражите.	10
4. Анализира особеностите в определянето на себестойността на фуражите и елементите на цената.	20
5. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 15: Управление на специализирана ферма за млечно говедовъдство.

План-тезис: Породи говеда за мляко. Доилни инсталации и осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. Организация на ферма за млечно говедовъдство. Производствен план на животновъдна ферма.

Приложна задача: Разработване на примерна структура на програмен план на ферма за млечно говедовъдство.

Критерии за оценяване на тема № 15	Максимален брой точки
1. Прави характеристика на породите говеда за мляко.	10
2. Описва видовете доилни инсталации и здравословните и безопасни условия при работа с тях.	10
3. Обяснява организацията във фермата.	20
4. Характеризира етапите на производствения план във фермата.	10
5. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 16: Организация на животновъдна ферма за отглеждане на говеда за месо.

План-тезис: Породи говеда за месо. Съоръжения за почистване, събиране на тора и осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. Организиране на направления в животновъдна ферма за отглеждане на породи за месо. Активи на животновъдна ферма.

Приложна задача: Опишете възможностите за използване на средства, получени от продажбата на недвижими имоти и дълготрайни материални активи на фермата.

Критерии за оценяване на тема № 16	Максимален брой точки
1. Изброява и описва породите говеда за месо.	10
2. Посочва съоръженията за почистване и събиране на тора и изискванията за здравословни и безопасни условия при работа с тях.	10
3. Характеризира направленията в животновъдната ферма.	20
4. Изброява активите на животновъдната ферма.	10
5. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 17: Организация на овцевъдна ферма.

План-тезис: Породи овце. Основни грижи при отглеждането на овцете. Вентилационни системи. Особенности на организация в овцевъдството. Фактори, влияещи върху предлагането на животинска продукция от овцевъдството.

Приложна задача: Попълване на трудов договор по предварително подготвен примерен договор.

Критерии за оценяване на тема № 17	Максимален брой точки
1. Изброява и описва породите овце.	10
2. Описва видовете вентилационни системи.	10
3. Характеризира особеностите на организация в овцевъдството.	20
4. Анализира факторите, влияещи върху предлагането на животинска продукция.	10
5. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 18: Организация на животновъдна ферма за отглеждане на свине.

План-тезис: Породи свине, хранене, системи и начини на отглеждане и размножаване. Осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. Особенности на организация в свиневъдството. Фактори, влияещи върху търсенето на животинска продукция.

Приложна задача: Изготвяне на примерно съдържание и съставяне на календарен план на дейностите (стъпките) за изработване на бизнес план.

Критерии за оценяване на тема № 18	Максимален брой точки
1. Изброява и описва породите свине.	10
2. Характеризира храненето, отглеждането и размножаването на свинете.	10
3. Характеризира здравословните и безопасни условия на труд при работа в свиневъдна ферма.	10
4. Характеризира особеностите на организация в свиневъдството.	10
5. Анализира факторите, влияещи върху търсенето на животинска продукция.	10
6. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

Изпитна тема № 19: Организация на птицевъдна ферма за отглеждане на кокошки.

План-тезис: Породи кокошки. Хранене. Инкубатори. Особенности на организацията във ферма за отглеждане на кокошки. Стокови борси за продукцията от селскостопански птици.

Приложна задача: Да се попълни договор за покупко-продажба по предварително зададена бланка.

Критерии за оценяване на тема № 19	Максимален брой точки
1. Изброява породите кокошки и обяснява храненето им.	10
2. Посочва и обяснява системите и моделите инкубатори.	10
3. Анализира особеностите на организацията във фермата.	20
4. Характеризира стоковите борси за продукцията на селскостопански птици.	10
5. Решава приложната задача.	10
Общ брой точки:	60

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА/СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания

Чрез държавния изпит по практика на професията/специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетентности на обучаваните, отговарящи на **четвърта** степен на професионална квалификация.

Изпитът по практика се състои в разработване, презентация и защита на проект. Проектът трябва да бъде разработен под формата на бизнес план.

Индивидуалните практически задания на проектите се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността в училището/обучаващата институция. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага

саморъчно написва трите си имена. Обучаваните получават указания за началната страница на проектите (например: пълното наименование на училището/обучаващата институция, имената на обучавания, квалификационната форма, темата на проекта, година и населено място), а така също и за минимален обем страници.

В процеса на разработване на проекта обучаваните получават методическа помощ (консултации) от учители/преподаватели, определени от директора/ръководителя на обучаващата институция.

Презентацията и защитата на проекта се извършват пред комисията, назначена от директора/ръководителя на обучаващата институция. Датата (датите) за презентация и защита на проектите се определя(т) от директора/ръководителя на обучаващата институция.

Проектът трябва да бъде предаден на комисията 15 дни преди определената дата за презентация и защита на хартиен носител.

Продължителността на презентацията и защитата на всеки проект е до 30 минути. Всяка обучаваща институция трябва да осигури условия (зала, техника) за презентацията и защитата на проектите.

Бизнес планът трябва да включва:

1. Представяне на фермата.
2. Резюме.
3. Мисия на фермата.
4. Цели на фермата. Основна цел.
5. Маркетингов анализ.
6. Маркетингов план.
7. Производствен процес и производствен план: Описание на производствения процес (локализация, помещения, машини и оборудване, съпътстваща инфраструктура).
Производствен план. Материали.
8. Организация и управление. Структура на собствеността и правна форма.
Организационно-управленска структура. Осигуряване на бизнеса с персонал.
9. Финансови прогнози.
10. Равнище на ключови финансови коефициенти.
11. Необходимост от финансиране: Описание на източниците на финансиране.
12. Оценка на риска: Прогнозирани заплахи. Анализ на критичните съотношения. Пътища за преодоляване на риска.

1. Критерии за оценяване

Комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, се ръководи от критериите и показателите, представени в таблицата.

№	КРИТЕРИИ	ПОКАЗАТЕЛИ	Максимален брой точки
1.	Изисквания и срокове.	- проектът съответства на зададените параметри (брой страници и форма); - спазен е крайният срок за предаване на проекта (изпълнява задачата в поставения срок).	5
2.	Качество на изпълнението на проекта.	- всяка част от съдържанието на проекта е разработена пълно и съдържа нужните анализи, изводи и др. (съгласно указанията); - теоретичната част е подкрепена с графично представяне на резултатите.	40
3.	Ефективна презентация на проекта.	- добре планирана и структурирана презентация (въведение, изложение, дискусия, заключение); - целесъобразна употреба на средства за презентация; - подготвени материали за презентацията (помощни средства за онагледяване, примери, факти, твърдения, аргументи, сравнения и др.); - представяне на презентатора (говор, зрителен контакт, положение на тялото, движения, начин и стил на изразяване, мимики и жестове).	10
4.	Защита на проекта.	- показва убедителна аргументация и компетентност в изложението;	5

		- обосновава резултатите от проучването и направените анализи, изводи, прогнози и др.	
--	--	---	--

В колона максимален брой точки са записани точките, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателите. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Системата на оценяване е точкова. Максималният брой точки за оценяване на всяка тема и на проекта е 60. В колоните „максимален брой точки” са посочени точките, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на всички показатели за съответния критерий. При непълно изпълнение на показател за съответния критерий се отнемат точки от максималния брой. При невярно и неточно изпълнение на показател се поставят 0 точки.

Преминаването от точки в цифрова оценка се извършва по формулата:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория и на изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се извършва в съответствие с Наредба № 3 от 2003 г. за системата за оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Андреев А. и колектив. Отглеждане на селскостопанските животни. Дионис, С., 1993 г.
2. Андреев А. и колектив. Животновъдство. Дионис, София, 1993 г.
3. Трънков, Ив., Г. Москов. Отглеждане на земеделски култури. Дионис, С., 1993 г.
4. Горбанов, Ст.. Растениевъдство. Пловдив, 1993 г.
5. Мандарджиев, С. и колектив. Земеделска техника - I и II част. Христо Г. Данов, Пловдив, 1993 г.
6. Проф. Вакарелски, Й. и колектив. Механизация на селското стопанство - I и II част. Земиздат, София, 1997 г.
7. доц. Шишков, С. и колектив. Ръководство за упражнение по селскостопански машини. Земиздат, София, 2003 г.
8. Маринов, М. Управление на земеделското стопанство. Мартилен. С., 2004 г.

9. Кънчев, Ив. и колектив. Икономика и организация на земеделските стопанства. Мартилен, С., 2002 г.
10. Богданова, М. Аграрно планиране. АИ „Ценов”, Свищов, 2005 г.
11. Богданова, М. Аграрно планиране. АИ „Ценов”. Свищов, 2005 г.
12. Кънчев, И. и колектив. Икономика и мениджмънт на земеделските стопанства. Мартилен, С., 2004 г.
13. Младенова, М., Кънева, Кр. и колектив. Обща аграрна политика на европейския съюз, Виденов и син ООД, С., 2002 г.
14. Генов, Г., Панушев, Е. За по-голям и по-силен Европейски съюз. Некст, С., 2001 г.
15. Йоханес Линднер и колектив. Предприемачество и мениджмънт – 1. Дионис, С., 2007 г.
16. Предприемачество и мениджмънт, проф. д.ик.н. Кирил Тодоров. Мартилен. С., 2004 г.
17. Попов, Г. Икономика на предприятието, том I. Мартилен, С., 2005 г.
18. Войкова, Ант., Георгиева, М., Икономика, Мартилен, С., 2005 г.
19. Николов, Н., Войкова, Ант. Икономика, маркетинг и мениджмънт. Мартилен, С., 2002 г.
20. Доганов, Д., Младенов, Здр., Панова, Р. Маркетинг. Люрен, С., 1999 г.
21. Велев, Мл. Мениджмънт на маркетинга. Люрен, С., 2003 г.
22. Наредба за структурата и организацията на работната заплата.
23. Закон за здравословни и безопасни условия на труд.
24. Търговски закон.
25. Закон за кооперациите.
26. Регламент (ЕО) 1435/2003 на Съвета на Европейския съюз.
27. Закон за опазване на околната среда.
28. Кодекс на труда.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

Красимира Бакалова – Професионална гимназия по лозарство и винарство, гр. Плевен

Геновева Николова - Професионална гимназия по лозарство и винарство, гр. Плевен

Нели Нанова – Професионална гимназия по земеделие, гр. Кнежа

Малина Спасова - Професионална гимназия по земеделие, гр. Кнежа

Емилия Нанова - Професионална гимназия по земеделие, гр. Кнежа

Петя Коларова - Професионална гимназия по земеделие, гр. Кнежа

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) Примерен изпитен билет

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ЧЕТВЪРТА СТЕПЕН
НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

**по професията код 621060 Фермер
специалността код 6210603 Управление на растениевъдни и животновъдни ферми**

Изпитен билет № 1

**Изпитна тема: Организация на растениевъдна ферма за производство на зимни
зърнено-житни култури**

План-тезис: Особености в организацията при отглеждане на зимни зърнено-житни култури. Трудови и материални активи. Счетоводство на растениевъдна ферма за производство на зимни зърнено-житни култури.

Приложна задача: Графично представяне на организационната структура и обосновка на избора.

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/обучаващата институция)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ ЧЕТВЪРТА СТЕПЕН
НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ
по професията код 621060 Фермер
специалността код 6210603 Управление на растениевъдни и животновъдни ферми**

И н д и в и д у а л н о п р а к т и ч е с к о з а д а н и е № 1

На ученика/обучавания .....

(трите имена на ученика/обучавания)

начална дата на разработване на проекта: .....

дата на предаване на проекта: .....

дата на презентация и защита на проекта:.....

1. Да се разработи, презентира и защити проект на тема:

Бизнес план за създаване на лозов масив

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

Бизнес планът трябва да:

- е в обем не по-малко от 20 печатни страници;
- включва всички елементи от структурата на бизнес плана;
- съдържа резултати от проучвания, графики, таблици, диаграми;
- съдържа декларация за авторство от автора/авторския колектив;
- се предаде на хартиен носител, формат А4;
- се предаде на комисията 15 дни преди определената дата за презентация и защита.

ОБУЧАВАН: .....

(име, фамилия)

(подпис)

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)